

УДК 811.112.2'37

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-12>

Андрій ЦІСАР

аспірант, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-7740-5087

Оксана ЗУБАЧ

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології,

Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-1884-6875

Бібліографічний опис статті: Цісар А., Зубач О. (2022). Структурно-семантична специфіка номінативного поля концепту *Wahl* в сучасній німецькій мові. *Актуальні питання іноземної філології*, 17, 82–87, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-12>

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА НОМІНАТИВНОГО ПОЛЯ КОНЦЕПТУ *WAHL* В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Наукове дослідження присвячено вивченню структурно-семантичної специфіки номінативного поля концепту *Wahl* в сучасній німецькій мові. У роботі висвітлено сучасні тенденції дослідження концепту *Wahl* та його номінативного поля, з'ясовано специфіку його сприйняття в індивідуальній та колективній свідомості мовної особистості цільової лінгвокультури. Дефініції концепту *Wahl* експлікують його денотативно-сигніфікативну ознаку та актуалізують у поняттєвій оболонці сему вільного або невільного волевиявлення. Специфіку формування досліджуваного концепту помічено й у значенневих ознаках лексем *Wahl* та *wählen*, де семантизуються функціональні, прагматичні, когнітивні та комунікативні властивості. У синонімічних рядах поняттєве ядро концепту *Wahl* координує дієслівні маркери (*suchen*, *aussuchen*, *vergleichen*, *prüfen*, *abwägen*). Метафоричність концепту *Wahl* експлікується крізь дієслова *treffen*, *kommen*, *gelangen*, *stehen*. Об'єктивація поняттєвої ознаки спостерігається у стійких дієслівних мікротекстах *in die engere Wahl kommen*, *gezogen werden*. Лінгвокультурне маркування концепту *Wahl* висвітлюється крізь ідеографічні функціональні мікроконцепти *beim Telefon durch Drücken der Taste*, *bei einer Wahl*, *durch Wahl*, *durch Abstimmung*. Вербалізація номінативного поля концепту *Wahl* актуалізується через механізми створення синонімічних рядів, словотворення у постпозиції *Berufswahl*, *Studienwahl*, *Partnerwahl* та препозиції *Wahlfach*, *Wahlfreiheit*, у словах-стимулах *Dilemma*, *Fingerzeig*, *Tipp*, *Rat* та у пареміях. Структурно-семантична специфіка висвітлює номінативне поле концепту *Wahl* з поміткою: вибір об'єктів або можливостей, вибір як шанс, вибір як засіб вирішення проблеми, вибір як спосіб досягнення бажань, вибір як процес відбору, вибір як потреба в оцінці, вибір як відчуття внутрішнього дискомфорту, вибір як привід для психічного занепокоєння мовної особистості.

Ключові слова: концепт, концептуальний простір, номінативне поле, лінгвокультура, прагматика.

Andrii TSISAR

Postgraduate Student, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-7740-5087

Oksana ZUBACH

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of German Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-1884-6875

To cite this article: Tsisar A., Zubach, O. (2022). Strukturno-semantyczna spetsyfika nominatyvnoho polia kontseptu *Wahl* v suchasni nimetskii movi [Structural and Semantic Specificity of Nominative Field of concept *Wahl* in Modern German]. *Current Issues of Foreign Philology*, 17, 82–87, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-17-12>

STRUCTURAL AND SEMANTIC SPECIFICITY OF NOMINATIVE FIELD OF CONCEPT *WAHL* IN MODERN GERMAN

The article is devoted to the study of the structural and semantic specificity of the nominative field of the Wahl concept in modern German. The work highlights the current trends in the study of the Wahl concept and its nominative field, and find out the specificity of its perception in the individual and collective consciousness of the linguistic personality of the target linguistic culture. Definitions of the Wahl concept explicate its denotative and significant feature and actualize in the conceptual slide the term of free or involuntary expression of will. The specificity of the formation of the concept under research is also noticed in the semantic features of the words Wahl and wählen, where functional, pragmatic, cognitive and communicative features influence the semantics of the concept. In synonymous series, the conceptual core of the Wahl concept coordinates verbal markers (suchen, aussuchen, vergleichen, prüfen, abwägen). The metaphorical nature of the Wahl concept is explicated through the verbs treffen, kommen, gelangen, stehen. The objectification of a conceptual sign is observed in stable verb microtexts in die engere Wahl kommen, gezogen werden. The linguo-cultural marking of the Wahl concept is highlighted through the ideographic functional micro-concepts beim Telefon durch Drücken der Taste, bei einer Wahl, durch Wahl, durch Abstimmung. The verbalization of the nominative field of the Wahl concept is actualized through the mechanisms of creating synonymous series, word formation in the postposition Berufswahl, Studienwahl, Partnerwahl and the preposition Wahlfach, Wahlfreiheit, in the stimulus words Dillema, Fingerzeig, Tipp, Rat, and in paremies. Structural and semantic specificity marks the nominative field of the Wahl concept with a note: choice of objects or opportunities, choice as a chance, choice as a means of solving a problem, choice as a way to achieve desires, choice as a selection process, choice as a need for evaluation, choice as a feeling of inner discomfort, choice as a reason for mental anxiety of the linguistic personality.

Key words: concept, conceptual space, nominative field, linguistic culture, pragmatics.

Постановка наукової проблеми та її значення. Цільова лінгвокультура інтерпретує досвід колективної свідомості концептуально категоризованими квантами знань, які є складовими елементами або конструктами Концептуальної картини світу задля розкриття своєрідності мовної картини світу та динаміки її розвитку в часовому зрізі. Аналіз мовних одиниць різних рівнів в лінгвістичній парадигмі сприяє отриманню дотику до ментального світу мовної особистості цільової лінгвокультури та, зокрема, лінгвокультури в цілому. Концепти як конструктивні утворення генерують відображення специфіки сприйняття навколишнього світу, колективного досвіду лінгвокультури та специфіку процесів стереотипізації комунікативної поведінки мовної особистості.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Невід'ємним елементом поля концепту є його номінація, словникові дефініції, які представляють поняттєве ядро концепту. Відбір концептів, їх комбінування та компонування залежить від багатьох комунікативних чинників – мовленевих інтенцій, соціорольової структури адресантно-адресатних відносин, тактико-стратегічних настанов тощо (Приходько, 2008, с. 248; Яковлев, 2019). Концепти постають у дискурсі як «згустки» смислу, як концентрати певної ідеї, що виникають у місцях перетину ліній асоціативних мереж (Приходько, 2008, с. 258), а будь-який концептуальний простір має ієрархічну будову (Кагановська, 2002, с. 46). Концепт

є утворенням з диференційними ознаками, які розкривають сутність зв'язку з мовою та мисленням та окреслюють динамічний характер відображення структурування знань (Жаботинська, 1997; Панасюк, 2014). Концепт – глобальна одиниця мисленнєвої діяльності, він є квантом структурованого знання. Концептам здебільшого властивий універсалізм, їхнє вираження не можна обмежити тільки мовою, але остання постає одним із найпотужніших засобів вияву концепту зокрема і концептосфери загалом (Загнітко, 2010, с. 12).

Мета й завдання статті. Мета розвідки полягає у виявленні структурно-семантичних властивостей поля концепту *Wahl*, який інтерпретує специфіку інтеріоризації світу та реальної дійсності з метою прагматизації міжкультурної комунікації. Об'єктом дослідження слугують мовні одиниці, які репрезентують різні рівні мовної парадигми. Предмет дослідження – механізми вербалізації ознак досліджуваного концепту на матеріалі лексикографічних та інтернет-джерел. У розвідці застосовано як загальнонаукові методи (спостереження, узагальнення, опису, індукції, дедукції), так і лінгвістичні (концептуальний аналіз, аналіз словникових дефініцій, компонентний аналіз).

Виклад основного матеріалу. Концептуальні ознаки поняття відображаються в індивідуальній та колективній свідомості мовної особистості цільової лінгвокультури як окремі

концепти, які актуалізують рівень абстракції універсального макроконцепту – домену *Wahl*. Результати дослідження засвідчили, що маркерами комунікативно-прагматичної релевантності макроконцепту *Wahl* визначено найбільш частотні лексичні одиниці, такі як іменник *Wahl* та дієслово *wählen*, які належать до 1000 найбільш вживаних слів корпусу Duden (Duden).

Ядром концепту *Wahl* слугують закарбовані в лексикографічних джерелах дефініції, які трактують його як: можливість прийняття рішення «*Möglichkeit der Entscheidung; das Sichentscheiden zwischen zwei oder mehreren Möglichkeiten*» (Duden), процес прийняття рішення «*Entscheidung zwischen zwei oder mehr Möglichkeiten, Dingen, Personen, Auswahl; Möglichkeit, unter mehreren auszusuchen, Bestimmung nach eigenem Ermessen, nach freiem Entschluß*» (DWDS) або результат власного рішення «*das Sichentscheiden für eine von mehreren Möglichkeiten*» (Duden, 2002, с. 1027). Досліджувані дефініції концепту *Wahl* експлікують його денотативно-сигніфікативні властивості, актуалізуючи у його поняттєвій конфігурації сему вільного волевиявлення щодо вибору та процесу його здійснення.

Специфіку формування досліджуваного концепту віддзеркалено й у значеннєвих ознаках лексеми *Wahl*, де семантизуються функціональні «*Abstimmung über die Berufung bestimmter Personen in bestimmte Ämter, Funktionen, über die Zusammensetzung bestimmter Gremien, Vertretungen, Körperschaften durch Stimmabgabe*» (Duden), прагматичні «*Abstimmung, durch die eine Person in ein Amt, in eine Funktion oder durch ein Gremium, eine Vertretungskörperschaft berufen wird*» (DWDS), когнітивні «*das Gewähltwerden, Berufung einer Person durch Abstimmung in ein bestimmtes Amt, zu einer bestimmten Funktion*» (Duden) та комунікативні «*Güte, Güterklasse*» (DWDS) властивості.

Процес посилення об'єктивації ядра концепту *Wahl* прагматизується полісемантичним насиченням дієслова *wählen*, в якому латентно передбачено вибір та можливості здійснення вибору, що неодмінно має спонукати до прийняття логічного рішення «*sich unter zwei oder mehreren Möglichkeiten für jemanden, etwas entscheiden; unter zwei oder mehreren Möglichkeiten der Entscheidung für jemanden, etwas prü-*

fend, abwägend, vergleichend suchen» (Duden), «*sich für eine von zwei oder mehr Möglichkeiten, Dingen, Personen entscheiden, etw. auswählen, aussuchen*», «*(unter mehreren Möglichkeiten) aussuchen, nach eigenem Ermessen bestimmen*» (DWDS).

Поняттєве ядро концепту *Wahl* може бути спрогнозовано формуванням синонімічного ряду елементів у категоріях дієслівної групи: пошук звичайний / ретельний (*suchen, aussuchen*), порівняння (*vergleichen*), перевірки або контроль (*prüfen*), визначеність або зважування (*abwägen, Bestimmung nach eigenem Ermessen*), альтернатива, вибір з поміж декількох пропозицій, речей та людей (*Auswahl, auswählen; zwei oder mehrere Möglichkeiten, Dinge, Personen*), вільне волевиявлення, рішення, визначеність (*freier Entschluss, Entscheidung, Sichentscheiden, sich entscheiden*).

Лінгвокультурне маркування концепту *Wahl* простежується крізь його елемент дієслівної групи *wählen*, який крізь призму категоріальних ознак висвітлює такі ідеографічні групи: здійснення телефонних розмов або користування телефоном як засобом /пристроєм для комунікації «*beim Telefon durch Drücken der Tasten bzw. durch Drehen der Wählscheibe mit den entsprechenden Ziffern die Telefonnummer eines anderen Teilnehmers zusammensetzen, um eine Verbindung herzustellen*»; використання права голосу або процес голосування з метою здійснення політичного вибору «*sich durch Abgeben seiner Stimme bei einer Wahl für jemanden, etwas entscheiden; durch Wahl bestimmen*», «*bei einer Wahl seine Stimme abgeben*» (Duden); можливість обирати та бути обраним задля виконання службових обов'язків «*durch Abstimmung eine Person in ein Amt, in eine Funktion berufen, ein Gremium, eine Vertretungskörperschaft berufen*» (DWDS).

Своєрідність номінативного поля концепту *Wahl* зафіксовано у експлікації його прямих номінацій, що вербалізується через такі механізми:

1) створення синонімічних рядів, враховуючи ознаки полісемантичності елементів репрезентантів концепту та його контекстуального оточення:

Alternative, Auswahl[möglichkeit], Entscheid[ung], EntschlieÙung, Entweder-oder, Option, Wahlmöglichkeit, Votum (bildungssprachlich) (Duden),

Auslese, Auswahl, Bevorzugung, Präferenz (fachsprachlich), Selektion (DWDS), Entschluss, Beschluss, Absicht, Vorsatz, Wille (Iglhaut, 2003, с. 127), Belieben, Willkür, Gutbefinden, Gutdünken, Wunsch, Ermessen, Bedünken (Textor, 1979, с. 172);

Abstimmung, Stimmabgabe, Urnengang (Textor, 1979, с. 173), Kür (veraltet), Wahlgang (DWDS), Willensäußerung, Willenserklärung, Resolution, Kommunikee (Iglhaut, 2003, с. 126) Schiedsspruch, Kundgebung, Urteil; Ernennung, Erwählung, Bestimmung (Textor, 1979, с. 172);

aussuchen, auswählen, seine Wahl treffen, eine Entscheidung treffen, sich entscheiden, sich entschließen, vorziehen, zu einer Entscheidung gelangen / kommen, auserkiesen (gehoben), auserwählen, auslesen (Duden), erkiesen, kiesen (veraltet), küren, optieren (für), entscheiden (DWDS), erkü- ren, erwählen, mit sich ins Reine kommen, sich schlüssig werden, einen Entschluss fassen, sich aufraffen, sich ermannen, sich hochrappeln, sich aufrappeln, sich einen Stoß geben, sich aufschwingen, sich ein Herz fassen, sich zusammenraffen, sich zusammenreißen, sich zusammennehmen, sich aufrichten, sich durchringen, sich überwinden (Iglhaut, 2003, с. 419), erlesen (Textor, 1979, с. 172), eine Auswahl treffen;

abstimmen, eine Abstimmung vornehmen, seine Stimme abgeben, stimmen, zur Urne gehen, votieren (Duden), voten (umgangssprachlich) (DWDS), ernennen, bestimmen, berufen, bestellen, entsenden, beauftragen, ausersehen, abordnen (Textor, 1979, с. 172);

zusammenstellen, kombinieren, komponieren, anordnen, abstimmen (auf) (Textor, 1979, с. 172);

2) застосування словотворчих механізмів формування концептуальних ознак макроконцепту: *Wähler, Wählerin, wählerisch, wahllos, Wahllosigkeit, wahlweise, wahlfrei (Duden);*

3) формування концептуального простору з використанням композити *-wahl-* задля створення складних слів у постпозиції *Berufswahl, Studienwahl, Partnerwahl, Präsidentenwahl, Parlamentswahlen* та препозиції *Wahlfach, Wahlpflichtfach, Wahlpflichtgegenstand, Wahlfreiheit, Wahlmöglichkeit, Wahlschule, Wahlverwandtschaft, wahlentscheidend;*

3) виокремлення однокореневих слів, яка репрезентують різні частини мови: *alternativ, optional, möglich, entscheidend, Vorzug, vorzüglich, entschieden, entschlossen, beliebig;*

4) фіксація лексичних слів-стимулів, які виконують апелятивну функцію з метою посилення когнітивної ознаки концепту *Wahl: Dilemma, Fingerzeig, Tipp, Rat, Beratung, Empfehlung, Kann-Bestimmung, Palette, Vielfalt, Angebot, Angebotsvielfalt, Weli (увеіу.), das Für und Wider abwägen;*

5) посилення лінгвокультурної функції концепту *Wahl* у пареміях: *Wer die Wahl hat, hat die Qual (Duden), Vorm Beginnen sich besinnen macht gewinnen; Erst besinn's, dann beginn's; Schneller Entschluß bringt oft Verdruß; Besser vorbedacht als nachgedacht; Vorgesehen ist besser als nachgesehen; Erst wäge, dann wage .*

Комплексна візуалізація експліцитних рис концепту *Wahl* простежується крізь ознаки:

вибір об'єктів, засобів, механізмів за наявності альтернативи: *die Wahl der Mittel, eines geeigneten Ortes, Wohnorts, Zeitpunktes, Arztes, Berufs; zur Wahl stehen (Duden);*

вибір як шанс, можливість, засіб вирішення проблеми: *Wahlmöglichkeit, die Wahl haben, vor der Wahl stehen, sich vor die Wahl gestellt sehen (DWDS), die Wahl steht jemandem frei, seine Wahl treffen, eine Entscheidung treffen, zu einer Entscheidung kommen / gelangen (Duden), einen Entschluss fassen (Iglhaut, 2003, С. 419), die Wahl fällt (auf);*

вибір як засіб досягнення бажань тілесних або духовних: *der Mann ihrer Wahl (gehoben veraltend) (DWDS);*

вибір як процес відбору з певними обмеженнями: *in die engere Wahl kommen (zu denen gehören, die nach bereits erfolgter erster Auswahl auch weiterhin noch in Frage kommen) (DWDS), in die engere Wahl gezogen werden (Duden);*

вибір свободи / неволі, вільний/ невільний: *die Freiheit der Wahl, freie Wahl, keine [andere] Wahl haben (jemandem bleibt nichts anderes übrig; jemand kann sich nicht anders entscheiden), jemandem die Wahl lassen, vor die Wahl gestellt werden (DWDS), jemandem bleibt / es gibt keine [andere] Wahl (Duden),*

вибір як потреба у оцінці або оцінюванні: *(keine) richtige Wahl, (keine) schwere, schwierige Wahl, eine gute/ schlechte Wahl, (keine) kluge, törichte Wahl, eine (un)glückliche Wahl (Duden);*

вибір як відчуття внутрішнього дискомфорту, психічного занепокоєння мовної особистості: *die Qual der Wahl (Duden), mit sich ins Reine kommen, sich ein Herz fassen (Iglhaut, 2003, с. 419).*

Метафоричне забарвлення номінації концепту *Wahl* прагматизується у семантиці дієслівних словосполучень або конструкцій, де концепт *Wahl* обтяжується ознаками певного предмета, живої істоти, або істоти, яка здатна діяти (*fallen*). Посилення метафоричних ознак концепту проявляється у позначенні живої істоти, до якої спрямовані певні дії, що обумовлено вживанням дієслів *treffen, kommen, gelangen, stehen, gestellt werden*. Конкретизація елементів абстрактного поняття *Wahl* спостерігається у стійких дієслівних мікротекстах *in die engere Wahl kommen, gezogen werden*.

Отже, структурно-семантична специфіка номінативного поля концепту полягає у фор-

мування елементів його поля, у специфіці його сприйняття мовною особистістю у цільовій лінгвокультурі та механізмах концептуалізації міжкультурної комунікації. Структурно-семантична специфіка маркує номінативне поле концепту *Wahl* з поміткою: вибір об'єктів або можливостей, вибір як шанс, вибір як засіб вирішення проблеми, вибір як спосіб досягнення бажань, вибір як процес відбору, вибір як потреба у оцінці, вибір як відчуття внутрішнього дискомфорту, вибір як привід для психічного занепокоєння мовної особистості.

Перспективою дослідження передбачаємо вивчення дискурсивних ознак досліджуваного концепту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования. *Лингвистичні студії*. Черкаси, 1997. Вип. 2. С. 31–52.
2. Загнітко А. П. Класифікаційні типології концептів. *Лингвистичні студії*. Донецьк : ДонНУ, 2010. Вип. 21. С. 12–21.
3. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: монографія. Київ: ВЦ КНЛУ, 2002. 292 с.
4. Панасюк І. С. Концепт ВИБІР. Лінгвістичні механізми усвідомлення. *Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації*. 2014. Ч. 2. С. 127–132.
5. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. *Запоріжжя*, 2008. 332с.
6. Яковлев М. Дискурсивні конфігурації концептів у структурі терміносистем і концептополів політичної науки. *Вісник Львівського університету. Серія філос. політолог. студії*. 2019. Вип. 22. С. 216–221.
7. Iglhaut B. Deutsch Synonyme: bedeutungsgleiche Wörter, Redewendungen. Rund 100.000 Angaben. Genehmigte Sonderausgabe. 2003. 448 S.
8. Duden Bedeutungswörterbuch. Mannheim.Wien.Zürich : Dudenverlag, 2002. B. 10. 1103 S.
9. Duden online. URL: <http://www.duden.de> (abgerufen am: 20.04.2022).
10. DWDS: Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <http://www.dwds.de> (abgerufen am: 20.04.2022).
11. Textor A. M. Sag es treffender. Ein Handbuch mit 20000 sinnverwandten Wörtern und Ausdrücken für den täglichen Gebrauch in Büro, Schule und Haus. Reinbeck bei Hamburg : Rowohlt, 1979. 364 S.

REFERENCES:

1. Zhabotyńskaia, S. A. (1997). Kohnytyvnaia lynchvystyka: pryntsyipy kontseptualnoho modelyrovanyia [Cognitive linguistics: principles of conceptual modeling]. *Linhvistychni studii*. Cherkasy, 1997. Vyp. 2. S. 31–52. [in Ukrainian].
2. Zahnitko, A. P. (2010). Klyasyfikatsiini typolohii kontseptiv [Classification typologies of concepts]. *Linhvistychni studii*. Donetsk : DonNU, 2010. Vyp. 21. S. 12–21 [in Ukrainian].
3. Kahanovska, O. M. (2002). Tekstovi kontsepty khudozhnoi prozy [Text concepts of artistic prose]. Kyiv: VTs KNLU, 2002. 292 s. [in Ukrainian].
4. Panasiuk, I. S. (2014). Kontsept VYBIR. Linhvistychni mekhanizmy usvidomlennia [CHOICE concept. Linguistic mechanisms of awareness]. *Suchasni filolohichni doslidzhennia ta navchannia inozemnoi movy v konteksti mizhkulturnoi komunikatsii*. 2014. Ch. 2. S. 127–132 [in Ukrainian].
5. Prykhodko, A. M. (2008). Kontsepty i kontseptosystemy v kohnityvno-dyskursyvni paradyhmi linhvistyky [Concepts and conceptual systems in cognitive-discursive paradigm of linguistics]. *Zaporizhzhia*, 2008. 332 s. [in Ukrainian].
6. Yakovliev, M. (2019). Dyskursyvi konfihuratsii kontseptiv u strukturi terminosystem i kontseptopoliv politychnoi nauky [Discursive configuration of concepts in the structures of terminology systems and concepts' fields of political science]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politolog. studii*. Vyp. 22, 216–221 [in Ukrainian].
7. Iglhaut B. Deutsch Synonyme: bedeutungsgleiche Wörter, Redewendungen. Rund 100.000 Angaben. Genehmigte Sonderausgabe. 2003. 448 S.

8. Duden Bedeutungswörterbuch. Mannheim.Wien.Zürich : Dudenverlag, 2002. B. 10. 1103 S.
9. Duden online. URL: <http://www.duden.de> (abgerufen am: 20.04.2022).
10. DWDS: Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <http://www.dwds.de> (abgerufen am: 20.04.2022).
11. Textor A. M. Sag es treffender. Ein Handbuch mit 20000 sinnverwandten Wörtern und Ausdrücken für den täglichen Gebrauch in Büro, Schule und Haus. Reinbeck bei Hamburg : Rowohlt, 1979. 364 S.